

JURYRAPPORT HEUVELINKPRIJS 2020

De Heuvelinkprijs, de tweejaarlijkse Arnhemse architectuurprijs voor de beste nieuwbouw, is in de jaren negentig door de gemeente Arnhem en dagblad *de Gelderlander* in het leven geroepen om lokale architectuur alsook de interesse daarvoor te stimuleren. Vandaar dat de Heuvelinkprijs, die sinds 2008 wordt georganiseerd door architectuurcentrum CASA, bestaat uit een vakjury- en een publieksprijs. Voorgaande winnaars waren onder meer Revalidatiecentrum Groot Klimmendaal (2010), Het Podium (2012), Rozet (2014), Brasserie De Boerderij (2016) en de Parkzaal Musis (2018). De publieksprijs ging onder andere naar bloemenkiosk De Stek (2014), Arnhem CS (2018) en de Driekapper Vosdijk (2018). Voor deze elfde editie konden projecten worden voorgedragen die zijn opgeleverd in 2018 en 2019. De jury, bestaande uit Jan Nauta (Studio Nauta), Jeroen van Schooten (TeamV) en Philomene van der Vliet (BOOM Landscape), heeft uit alle nominaties een shortlist geselecteerd. Deze zeven projecten zijn eind juni bezocht en beoordeeld.

De finalisten voor de Heuvelinkprijs 2020 zijn (in alfabetische volgorde):

AR Building ontworpen door Space Encounters in opdracht van Schipper Bosch

Bartok ontworpen door Barcode Architects in opdracht van Kondor Wessels Projecten

Focus Filmtheater ontworpen door DP6 architectuurstudio in opdracht van gemeente Arnhem

De Martinus ontworpen door De Zwarte Hond in opdracht van KlokGroep

Rode Trap Huis ontworpen door Jasper Jobse in particuliere opdracht

Straushaus ontworpen door NEXIT Architecten in particuliere opdracht

Zuydereiland ontworpen door Mix Architectuur in opdracht van Heilijgers Projectontwikkeling BV

AR Building

Het voormalig AKZO-fabriekscomplex op de Kleefse Waard is sinds 2003 in de handen van 'gebiedscurator' Schipper Bosch getransformeerd van verwaarloosd industrieterrein tot een bedrijvenpark gericht op energie, milieutechnologie en design. De lat ligt hoog: IPKW wil het meest duurzame bedrijventerrein van Europa worden. De ruimtelijke kwaliteit van het geheel vormt hierin een belangrijke drager: de monumentale gebouwen uit de jaren veertig zijn stuk voor stuk 'geïnnoveerd', zoals restauratie hier heet, de latere aan- en bijgebouwen worden vervangen door nieuwbouw. Het AR Building, een opslagloods met eigenwijs wieberende zijgevels en aan weerszijden kantoren op de kop, past naadloos in deze strategie. Dit is een pragmatisch sober gebouw, waar evenwel ambitie en aandacht in zijn gestoken. De architecten van Space Encounters lieten zich inspireren door de kwaliteiten van de oude industriële panden op het terrein (als de overstekken en armaturen) en hebben deze architectuur vervolgens vertaald naar het heden. In de toekomst is deze hoogwaardige schil in zijn geheel op te pakken of te recyclen. Compliment aan de architect én ook de opdrachtgever, die deze 'eenvoudige' opgave hebben omgezet in een ambitieus en daarmee voorbeeldig project!

Bartok

Onvoorstelbaar maar waar; de omgeving rond het Bartokplein was nog geen tien jaar terug een verlopen en verloren gewaand stuk stad. Door een gelukkige samenloop van omstandigheden en ontwikkelingen heeft deze uithoek zich echter ontpopt van 'not spot' tot 'hot spot'. Bartok, op de hoek van Kleine Oord, de Vossen- en de Langstraat, complementeert deze extreme make-over. Als relatieve nieuwkomer doet dit stoere appartementenblok, mede dankzij de commerciële functies in de plint, vrolijk mee in het samenspel van Rozet, Feestaardvarken, Theater a/d Rijn en Holiday Inn. Met name met de twee laatstgenoemden gaat Bartok een relatie aan. De vijfhoekige vensters zijn met hun archetypische huisjesvorm een knipoog naar de recente aanbouw van het Theater, de kleurschakering van de gevels is geënt op het palet van het tegenovergelegen hotel. De architect is zover gegaan dat hij hiervoor een speciale steen heeft ontwikkeld. De jury is echter met name onder de indruk van de aandacht in de afwerking en detaillering van de binnenruimtes (van de entree tot de fietsenkelder). Bijzonder geslaagd is het gemeenschappelijke atrium, dat bijna de sereniteit van een kloostertuin heeft. Bartok vormt een vliegwiel voor kwalitatief hoogstaand wonen in de binnenstad.

Focus Filmtheater

Met de oplevering van het Focus Filmtheater op het voormalige Kerkplein is na decennia eindelijk gepaste huisvesting gerealiseerd voor Arnheems Filmhuis, dat voorheen zijn onderkomen op de Korenmarkt had. Hierdoor zijn niet alleen de mogelijkheden voor het vertonen van films en de exploitatie van de horeca verbeterd, maar deze nieuwbouw is ook strategisch ingezet in stedenbouwkundig opzicht. Focus vormt een belangrijke schakel in de herinrichting van de zuidelijke binnenstad, waarbij de vooroorlogse situatie met zijn gebogen straten en kleinschalige bebouwing het uitgangspunt vormt. De nieuwbouw van Focus belichaamt dit streefbeeld doordat die uit twee verschillende gebouwen lijkt te bestaan. Deze worden verbonden door een centrale houten trappartij die de zalen ontsluit. De trap is bovenal de reïncarnatie van de Torensteeg die hier voor de verwoesting van 1944/45 lag. Hierdoor ontstaat een doorzicht naar de Eusebiustoren. Focus zit gedegen en slim in elkaar. De jury heeft enige bedenkingen bij de afwerking en de harde plint die lijkt los te staan van de erboven gelegen bouwdelen, maar de prettige beleving van de ruimtes en het café maken dit zonder meer tot een aanwinst voor de Arnhemse binnenstad!

De Martinus

De Martinus sluit aan op de hierboven beschreven nieuwbouw van Focus; zij vormen samen één bouwblok in de schaduw van de Eusebiustoren. Meer nog dan het Filmtheater moet De Martinus – vernoemd naar Arnheems oudste patroonheilige en daarmee een verwijzing naar de voorganger van de Eusebius – de uitdaging aangaan zich staande te houden tegenover dit majestueuze, monumentale geweld. De ogen van de stad waren bovendien op dit project gericht; een eerder ontwerp was afgewezen. De architect heeft deze precaire opgave opgepakt en tot een goed einde gebracht. Het resultaat is een mooi monolithisch gebouw waarvan de verschillende kanten stedelijk zijn vormgegeven. De gevels, uitgevoerd in een steen uit Bemmel, hebben door de ritmische afwisseling van hoge ramen en kolommen een sterke verticale geleiding, die een relatie lijkt aan te gaan met de gotische kerk. Daarachter liggen royale grondgebonden herenhuizen en appartementen, die worden ontsloten door een trap. Dankzij deze trap, de bruggetjes over de Jansbeek en de winkel in de plint sluit deze noordzijde goed aan op de stad; hier is het vrij statige gebouw het meest speels. Ook De Martinus is een aanwinst voor de stad, echter in de woningen zelf wordt de standaard kwaliteit niet overstegen.

Rode Trap Huis

Duurzaamheid in al zijn facetten is een veelbesproken thema in de architectuur en bouwwereld, maar tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren. Tenzij je hier als eigenwijze autodidact gewoonweg lak aan hebt. De ontwerper van het Rode Trap Huis – of beter van zijn Rode Trap Huis – is zo iemand. Compromisloos en gedreven. Machines gaan uiteindelijk alleen maar kapot, dus was bouwfysica het leidende principe, kinderen die met een deken een hut bouwen het uitgangspunt. Het resultaat, gebouwd met gebruikte en herbruikbare materialen van lokale leveranciers, is buitengewoon. Het Rode Trap Huis ligt als het ware ‘onder’ een dikke warme deken van vlas, die door het goed geïsoleerde dak en de dito zijgevels wordt gevormd. Door op een slimme manier gebruik te maken van luchtstromen wordt het huis verwarmd en gekoeld. Dit compacte woonhuis is in zijn geheel tot op de details doordacht en zorgvuldig ontworpen met veel gevoel voor kwaliteit en ruimtelijkheid. Dit manifesteert zich met name bij de entree, waar hal en trap een geheel vormen dat tot de nok reikt. Dankzij de vrijstaande en bovenal unieke landschappelijke ligging is de ruimtelijke beleving groots. Groots is ook de ambitie waarmee het Rode Trap Huis is gerealiseerd.

Straushaus

De afgelopen jaren heeft zich in Arnheems zuidelijke binnenstad een metamorfose voltrokken. De vrij forse, eenvormige blokken, waarmee dit stuk stad tijdens de Wederopbouw en de daaropvolgende Stadsvernieuwing werd volgezet, zijn deels vervangen door kleinschaliger, afwisselende bebouwing. De zelfbouwkavels aan de Rodenburg- en Broerenstraat zijn hier het voorbeeld van. De opdrachtgevers van het Straushaus, behoren tot de gelukkigen, die een kavel wisten te bemachtigen om hun woondroom te realiseren. De modernistische architectuur van het Bauhaus en Le Corbusier was hierbij voor hen het vertrekpunt. Deze inspiratiebronnen zijn duidelijk zichtbaar in de voorgevel; witgepleisterde kubussen springen in en uit ten opzichte van elkaar waardoor een speelse afwisseling van loggia's en erkers ontstaat. Achter de gevel heeft de architect de woonwensen van de opdrachtgever vertaald in een verticaal georganiseerde *machine à habiter* over vijf etages waarin 'het leven rond de trap' de lopende band vormt. De trap is het centrale en ordenende element in de woning. Qua maat en ruimte zit hier ambitie in maar in zijn uitwerking en detaillering is deze net niet geraffineerd genoeg. Dit doet echter geen afbreuk aan het enthousiasme waarmee hier gewoond wordt!

Zuydereiland

Schuytgraaf, Arnheems jongste stadsdeel, is bijna voltooid. Veel later dan in beginsel gepland, maar wel weer eerder dan men een aantal jaren terug nog voor ogen had. 2030 gold toen als de uitgestelde opleverdatum. De bouw liep tijdens de crisis zo vast dat de gemeente in 2012 de grondexploitatie overnam om de wijk verder zelfstandig met de in Arnhem actieve corporaties en private partijen te ontwikkelen. De ontwikkelaar van Zuydereiland verwierf in deze tijd hier

positie met de ambitie om een buitengewoon woonmilieu te creëren. Dat is gelukt. Je woont hier echt samen op een eiland. Dat is grotendeels te danken aan de unieke setting aan de Schuytse Laak, een door zandwinning ontstane waterplas aan de westzijde van de wijk. De architectuur draagt hieraan bij; de positionering en vooral ook de intimiteit van de eenheid is een kwaliteit, het beeld op het Noordereiland is door de diversiteit veel meer versnipperd. De wisselwerking tussen architectuur en landschap is essentieel; dezelfde architectuur zou in een andere omgeving minder overtuigend zijn geweest. Zuydereiland is door het wonen aan het water zonder meer een toevoeging aan het Arnhems woonlandschap, zeker als het groen hier straks volgroeid is en in volle bloei staat.

Conclusie

De finalisten van de Heuvelinkprijs 2020 vertonen een grote verscheidenheid. Tijdens het juryberaad heerste er evenwel ook een grote eensgezindheid; drie gebouwen staken duidelijk boven de rest uit, juist omdat ze boven zichzelf als opgave zijn uitgestegen.

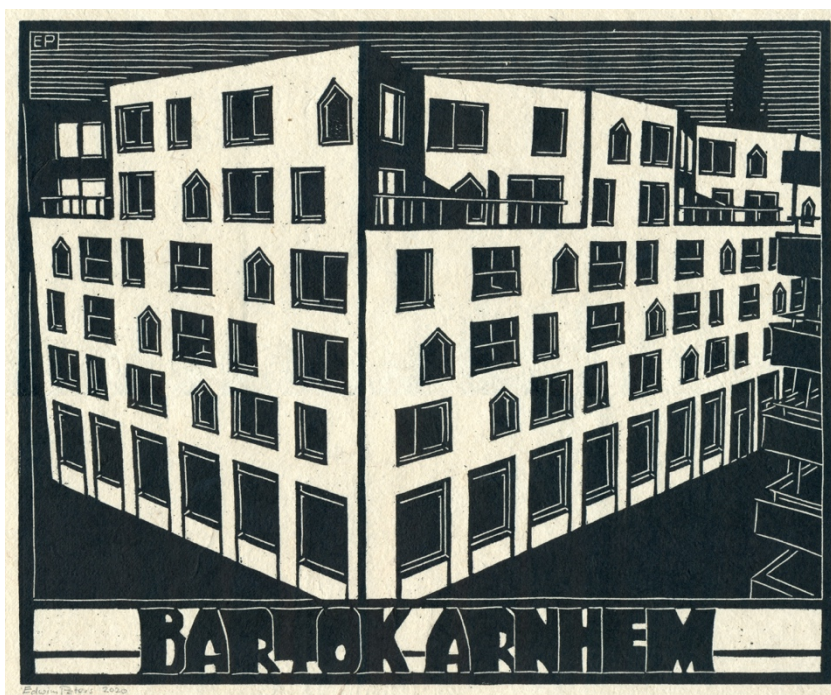
Allereerst geldt dat voor het AR Building op IPKW; een mooi no nonsens gebouw, bijzonder verfijnd voor wat men vroeger een 'Klasse 1' gebouw noemde. De jury heeft veel waardering voor het feit dat deze relatief eenvoudige opdracht met zoveel ambitie door architect en opdrachtgever is opgepakt. Zij hebben een voorbeeldige prestatie geleverd, die navolging verdient.

Navolging verdient ook de ontwerper van het Rode Traphuis, die als autodidact architecten laat zien hoe het wel kan. Hij mag de titel van architect niet dragen, maar is het volgens de jury in feite wel. Het meer dan duurzame Rode Trap Huis was de grote verassing van deze editie van de Heuvelinkprijs. De jury heeft enorm veel bewondering voor de liefde, gedrevenheid en het vakmanschap die hierin zitten.

Tot slot Bartok dat ambitie en kwaliteit op verschillende schaalniveaus vertoont. De architect heeft hoog ingezet en zich met alles bemoeid: van de materialiteit van de rijke gevelafwerking met zijn natuurstenen plint en nieuwbakken grijs gemêleerde betonsteen tot de natuurlijke stedenbouwkundige inpassing, waardoor deze nieuwbouw met zijn klassieke driedeling en binnenplaats er al veel langer lijkt te staan dan in feite het geval is. Dit nieuwerwetse palazzo is eigenlijk te groot maar voegt zich wel.

Deze drie buitengewone gebouwen agenderen bovendien relevante thema's in de hedendaagse architectuur: het AR Building de verrommeling van ons (stads)landschap door treurig vormgegeven, maar beeldbepalende bedrijfspanden. Het Rode Trap Huis belichaamt een integrale benadering van duurzaamheid die in de architectuurpraktijk nog veelal ver te zoeken is en Bartok laat zien dat kwalitatieve verdichting van binnenstedelijk wonen ook een oplossing is voor onze woningbouwopgave. Er kan echter maar een winnaar zijn. Een bedrijfshal, een particulier woonhuis en een binnenstedelijk woongebouw zijn onvergelijkbaar in complexiteit. Uiteindelijk heeft dit de doorslag gegeven.

De winnaar van de Heuvelinkprijs 2020 is Bartok, ontworpen door Barcode Architects in opdracht van KondorWessels Projecten. Het Rode Trap Huis krijgt een eervolle vermelding voor innovatie en het statement dat het uitdraagt.

Prent door Edwim Peters